

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖ

NUTARIMAS

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO NARĖS VILIJOS TARGAMADŽĖS 2024 M. SPALIO 23 D. PASIŪLYMO DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS BIUDŽETINIŲ ĮSTAIGŲ DARBUOTOJŲ DARBO APMOKĖJIMO IR KOMISIJŲ NARIŲ ATLYGIO UŽ DARBĄ ĮSTATYMO NR. XIII-198 1, 5, 6, 8 IR 9 STRAIPSNIŲ BEI 1 IR 2 PRIEDŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIVP-4232

2024 m.

d. Nr.

Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo statuto 138 straipsnio 3 dalimi ir atsižvelgdama į Lietuvos Respublikos Seimo valdybos 2024 m. lapkričio 13 d. sprendimo Nr. SV-S-1552 „Dėl įstatymų projektų išvadų“ 2 punktą, Lietuvos Respublikos Vyriausybė n u t a r i a:

Nepritarti Lietuvos Respublikos Seimo narės Vilijos Targamadžės 2024 m. spalio 23 d. pasiūlymui dėl Lietuvos Respublikos biudžetinių įstaigų darbuotojų darbo apmokėjimo ir komisijų narių atlygio už darbą įstatymo Nr. XIII-198 1, 5, 6, 8 ir 9 straipsnių bei 1 ir 2 priedų pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIVP-4232 (toliau – Seimo narės pasiūlymas) dėl šių priežasčių:

1. Dabartinis Seimo narės pasiūlyme nurodytų pedagogų kvalifikacijos tobulinimo įstaigose ir mokytojų švietimo centruose dirbančių metodininkų (toliau – metodininkai) darbo apmokėjimo reglamentavimas yra lankstesnis ir sudaro geresnes sąlygas užtikrinti teisingą apmokėjimą už darbą, atsižvelgiant į metodininkui pavestas funkcijas, darbo sudėtingumą ir darbo apimtį konkrečioje įstaigoje.

Šiuo metu metodininkų pareiginės algos nustatomos, taikant Lietuvos Respublikos biudžetinių įstaigų darbuotojų darbo apmokėjimo ir komisijų narių atlygio už darbą įstatymo (toliau – Įstatymas) 1 priedo 5 punktą, kuriame nustatyti tik minimalūs specialistų pareiginės algos koeficientai. Vadovaujantis Įstatymo 5 straipsnio 5 dalimi, darbo apmokėjimo sistemoje detalizuojami biudžetinės įstaigos pareigybių sąrašė esančių pareigybių pareiginės algos koeficiento, viršijančio šio įstatymo 1 priede nustatytą minimalų pareiginės algos koeficientą, dydžio nustatymo kriterijai (darbo patirtis, išsilavinimas, veiklos sudėtingumas, atsakomybės ir savarankiškumo lygis, papildomų įgūdžių ar žinių, svarbių einamoms pareigoms, turėjimas, darbo sąlygos ar kiti kriterijai) ir, atsižvelgiant į juos, nustatomi didžiausi pareiginės algos koeficientų dydžiai, konkrečių pareigybių pareiginės algos koeficientų intervalai. Toks reglamentavimas leidžia įvertinti daugiau kriterijų, pagal kuriuos nustatomas metodininko pareiginės algos koeficientas pedagogų kvalifikacijos tobulinimo įstaigoje ar mokytojų švietimo centre, ir atsižvelgti į įstaigos poreikius. Pagal Seimo narės pasiūlymą metodininko pareiginės algos koeficientas priklausytų tik nuo vieno kriterijaus – pedagoginio darbo stažo ir visose įstaigose būtų vienodas tą patį pedagoginio darbo stažą turintiems metodininkams. Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos 2024 m. lapkričio mėnesį surinkti duomenys (toliau – surinkti duomenys) rodo, kad savivaldybių ir valstybinėse švietimo įstaigose nėra tiesioginės priklausomybės tarp metodininkų pedagoginio darbo stažo ir pareiginės algos koeficiento. Praktikoje metodininko pareiginės algos koeficiento dydį lemia ne pedagoginio darbo stažas, bet kiti kriterijai.

Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas ar jį įgyvendinantys teisės aktai nenustato reikalavimų metodininkų kvalifikacijai. Reikalavimus metodininko pareigybei, konkrečias funkcijas ir pareiginės algos koeficiento dydį nustato darbdavys. Pagrindinės metodininkų funkcijos yra susijusios su pedagoginių darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo organizavimu, tačiau, atsižvelgiant į įstaigos poreikius, šiai pareigybei priskiriamų funkcijų apimtis ir turinys gali būti skirtingi (pvz., metodininko pareigybei gali būti priskirtos neformaliojo vaikų švietimo ar kitų švietimo veiklų organizavimas, projektų įgyvendinimas ir pan.). Atskirose įstaigose skiriasi darbo apimtis ir veiklos sudėtingumas. Įvertinę visas aplinkybes, darbdaviai nustato metodininkų funkcijas, kvalifikacinius

reikalavimus bei pareiginės algos koeficientus. Pritarus Seimo narės siūlomam reglamentavimui, galimybės atsižvelgti į minėtas aplinkybes, nustatant pareiginės algos koeficientus, būtų apribotos.

2. Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo įstaigos ir mokytojų švietimo centrai yra savivaldybių įstaigos, išlaikomos iš savivaldybių biudžetų. Savivaldybės turi galimybę savarankiškai spręsti dėl metodininkų pareigybių finansavimo ir funkcijų apimties, naudojamos savivaldybių lėšas be papildomo valstybės finansavimo. Toks savivaldybių įstaigų finansavimo modelis suteikia didesnį lankstumą ir leidžia greičiau bei efektyviau reaguoti į regioninius poreikius. Be to, tai skatina atsakingą lėšų naudojimą ir savivaldybių savarankiškumo stiprinimą. Savivaldybių lėšomis galima užtikrinti metodininkų darbo sąlygų gerinimą, atsižvelgiant į specifinius kiekvienos įstaigos poreikius.

3. Seimo narės pasiūlyme numatyta Įstatymo 2 priede reglamentuoti tik pedagogų kvalifikacijos tobulinimo įstaigose ir mokytojų švietimo centruose dirbančių metodininkų darbo apmokėjimą, nors metodininko pareigybės steigiamos ne tik minėtose įstaigose, bet ir profesinio mokymo įstaigose, neformaliojo švietimo įstaigose, pedagoginėse psichologinėse tarnybose, švietimo pagalbos tarnybose, sutrikusio vystymosi kūdikių namuose, kitose švietimo įstaigose. Be to, yra nemažai atvejų, kuomet mokytojų švietimo centro ir pedagoginės psichologinės tarnybos funkcijas savivaldybėje atlieka viena įstaiga – švietimo pagalbos tarnyba. Pagal Seimo narės siūlomą reglamentavimą skirtingose švietimo įstaigose tai pačiai pareigybei būtų taikomos skirtingos darbo apmokėjimo sąlygos. Toks reglamentavimas neatitiktų Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo 3 straipsnyje įtvirtintų teisėkūros aiškumo ir sistemiškumo principų.

4. Seimo narės pasiūlyme numatyta metodininkams taikyti tokius pačius pareiginės algos koeficientus, kokie Įstatyme yra nustatyti metodininko kvalifikacinę kategoriją turintiems mokytojams ar pagalbos mokiniui specialistams. Metodininkų funkcijos, darbo pobūdis ir turinys skiriasi nuo mokytojų ar švietimo pagalbos specialistų. Metodininkai nėra atestuojami ir reikalavimus kiekvienu konkrečiu atveju jiems nustato darbdavys, o mokytojai ar švietimo pagalbos specialistai, siekdami įgyti mokytojo metodininko ar pagalbos mokiniui specialisto metodininko kvalifikacinę kategoriją, privalo turėti aukštąjį ar aukštesnįjį (specialųjį vidurinį, įgytą iki 1995 metų) išsilavinimą, mokomojo dalyko (pareigybės) ir pedagogo kvalifikaciją, ne mažesnę kaip penkerių paskutinių metų dalyko mokymo (pareigybės) darbo stažą, gebėti puikiai organizuoti ir analizuoti ugdymo, mokymo ir mokymosi procesą, pedagogines situacijas, diegti šiuolaikinės didaktikos principus ir metodus, nuolat atnaujinti savo žinias, rengti ugdymo projektus, aktyviai dalyvauti metodinėje veikloje, skleisti savo gerąją pedagoginio darbo patirtį institucijoje ir regione. Kaip rodo surinkti duomenys, praktikoje yra atvejų, kai, pretenduojant į metodininko pareigas, pedagoginio darbo stažo apskritai nereikalaujama arba šis stažas gali būti trumpesnis nei penkeri metai.

Atsižvelgiant į metodininkų ir mokytojų metodininkų ar pagalbos mokiniui specialistų metodininkų pareigybėms keliamų reikalavimų, funkcijų, darbo pobūdžio ir turinio skirtumus, pasiūlymas metodininkų pareiginių algų koeficientus prilyginti mokytojų metodininkų ar pagalbos mokiniui specialistų metodininkų pareiginės algos koeficientams yra nepagrįstas.

5. Surinktais duomenimis, įgyvendinus Seimo narės pasiūlymą, 30 procentų metodininkų pareiginė alga sumažėtų (88 pareigybėms iš 291), nes šiuo metu daliai biudžetinių savivaldybių ir valstybinių švietimo įstaigų metodininkų taikomi pareiginės algos koeficientai (įskaitant kintamąją dalį) viršija Seimo narės pasiūlyme nurodytus koeficientus, taikomus atitinkamą pedagoginio darbo stažą turintiems darbuotojams.

Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas 2006 m. kovo 28 d. nutarime konstatavo, kad įstatymų leidėjas gali pakeisti teisinį reguliavimą, pagal kurį nustatyti atlyginimai įvairiems asmenims, ir įtvirtinti tiems asmenims mažiau palankų atlyginimų teisinį reguliavimą, jei tai būtina siekiant užtikrinti gyvybiškai svarbius visuomenės ir valstybės interesus, apsaugoti kitas konstitucines vertybes, tačiau ir tokiais atvejais įstatymų leidėjas turi išlaikyti pusiausvyrą tarp asmenų, kuriems nustatomas mažiau palankus teisinis reguliavimas, teisių bei teisėtų interesų ir visuomenės bei valstybės interesų, t. y. paisyti proporcingumo principo reikalavimų. Darbo apmokėjimo sąlygų bloginimas teisės aktuose galimas tik išimtiniais atvejais ir tik esant specifinėms aplinkybėms, kurių šiuo atveju nėra.

6. Pagal Seimo narės pasiūlymą Įstatymo 2 priedas būtų papildytas 51¹ punktu, tačiau šio punkto turinys neatitinka Įstatymo 2 priedo turinio, nes jame reglamentuojama mokytojų (išskyrus trenerius), pagalbos mokiniui specialistų, mokyklų vadovų, jų pavaduotojų ugdymui, ugdymą organizuojančių skyrių vedėjų, švietimo pagalbos įstaigų vadovų, jų pavaduotojų ir skyrių vedėjų, kurių darbas laikomas pedagoginiu, pareiginės algos koeficientai ir mokytojų (išskyrus trenerius), pagalbos mokiniui specialistų (specialiųjų pedagogų, logopedų, surdopedagogų, tiflopedagogų, judesio korekcijos specialistų, karjeros specialistų, psichologų asistentų, psichologų, socialinių pedagogų, auklėtojų, koncertmeisterių, akompaniatorių) darbo krūvio sandara. Metodininkai teikia pagalbą mokytojui ir nėra priskiriami prie specialistų, nurodytų Įstatymo 2 priede. Atsižvelgiant į tai, Seimo narės pasiūlyme nurodytas reglamentavimas neatitiktų Teisėkūros pagrindų įstatymo 3 straipsnyje įtvirtinto teisėkūros sistemiškumo principo.

7. Įstatymo 2 priede specialus darbo apmokėjimo reglamentavimas nustatytas ne visiems pedagoginiams darbuotojams, bet tik tiems, kuriems bendras biudžetinių įstaigų darbuotojų darbo apmokėjimo reglamentavimas yra nepakankamas ir dėl šių darbuotojų darbo specifikos, keliamų reikalavimų ar kitų aplinkybių tikslinga nustatyti specialias darbo apmokėjimo sąlygas. Pavyzdžiui, Įstatymo 2 priede nėra reglamentuojamos ne tik metodininkų, bet ir trenerių, klasių kuratorių, plaukimo instruktorių, vairavimo instruktorių, neformaliojo (papildomojo) ugdymo organizatorių, meno vadovų, mokytojų konsultantų darbo apmokėjimo sąlygos. Šių pedagoginių darbuotojų pareiginės algos didinamos bendra tvarka, kuri taikoma visiems biudžetinių įstaigų darbuotojams (išskyrus nurodytus Įstatymo 2 priede), todėl metodininko pareigybės priskyrimas pedagoginėms pareigybėms nėra pakankamas argumentas jų pareiginės algos koeficientus nustatyti Įstatymo 2 priede ir toks pasiūlymas neatitinka Lietuvos Respublikos Konstitucijoje ir kituose teisės aktuose įtvirtinto lygiateisiškumo principo, taip pat Teisėkūros pagrindų įstatymo 3 straipsnyje įtvirtintų teisėkūros sistemiškumo, aiškumo ir pagarbos asmens teisėms ir laisvėms principų.

8. Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos paskaičiavimais, nustačius Seimo narės pasiūlyme nurodytus koeficientus, 70 procentų metodininkų pareiginė alga padidėtų (203 pareigybėms iš 291), todėl metodininkų darbo užmokesčiui padidinti savivaldybių ir valstybinėse švietimo įstaigose (švietimo pagalbos įstaigose, neformaliojo švietimo įstaigose, profesinėse mokyklose, kitose švietimo įstaigose) valstybės biudžete papildomai reikėtų numatyti: 2025 m. – 323 tūkst. eurų (rugsėjo–gruodžio mėnesiams), 2026 m. ir vėliau – 970 tūkst. eurų (metams). Šiuos koeficientus nuo 2025 m. rugsėjo 1 d. didinant taip pat, kaip mokytojams ir pagalbos mokiniui specialistams (8 procentais), valstybės biudžete papildomai reikėtų numatyti: 2025 m. – 483 tūkst. eurų (rugsėjo–gruodžio mėnesiams), 2026 m. ir vėliau – 1 449 tūkst. eurų (metams).

Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, kad „teisės norma, kuria valstybė prisiima atitinkamą įsipareigojimą, <...> turi būti paremta materialiniais ir finansiniais ištekliais“ (Konstitucinio Teismo 1996 m. lapkričio 12 d. nutarimas byloje Nr. 8/96), taip pat kad „įstatymų leidėjas negali sukurti tokios teisinės situacijos, kai išleidžiamas įstatymas arba kitas teisės aktas, kuriam įgyvendinti reikia lėšų, bet tokių lėšų yra neskiriama arba jų skiriama nepakankamai“ (Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimas byloje Nr. 51/01-26/02-19/03-22/03-26/03-27/03).

Lėšos Seimo narės pasiūlymui įgyvendinti 2025–2027 metų valstybės biudžeto projekte nėra numatytos. Atsižvelgiant į ribotus valstybės finansinius išteklius, skirti papildomų lėšų iš valstybės biudžeto šiam tikslui nėra galimybių.

Ministras Pirmininkas

Švietimo, mokslo ir sporto ministras